

16.11.2017

SELVITYS VUODEN 2016 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA SUORITETUISTA TOIMENPITEISTÄ

Muistio on yhteenveto, joka perustuu toimialojen ja laitosten loka-, marraskuussa 2017 toimittamiin selvityksiin toimenpiteistä, joihin kukin toimiala ja laitos on ryhtynyt tai tulee ryhtymään vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta.

Kursiivilla olevat kohdat ovat tarkastuslautakunnan toteamukset arviointikertomuksesta vuodelta 2016.

1.1 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Arviointikertomuksessa sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä toimintatapoja, joilla johto pyrkii varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida sekä hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

Arviointikertomuksen mukaan toimiva sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat keskeisessä roolissa pyrittäessä varmistamaan kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Kaupungin siirtyessä uuteen organisaatorakenteeseen tulee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan merkitys muutosvaiheessa korostumaan aiempaa enemmän.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginhallituksen tulee

- *organisaation muutostilanteessa varmistaa, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta järjestetään asianmukaisesti ylimmällä ohjaus- ja päätöksentekotasolla.*
- *varmistua riittävällä seurannalla siitä, että sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvien tehtävien toimeenpano on kaupungin organisaation kaikilla tasoilla tehokasta ja tarkoituksenmukaista.*

Kaupunginkanslia toteaa (7.11.2017), että Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, jotka ohjaavat kaupunginhallitusta sen huolehtiessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, on valmisteltu kaupungin sisäisen tarkastuksen johdolla ja ne tuodaan kaupunginvaltuuston päätettäväksi vuoden 2018 alussa. Toimialojen laatimat uuden hallinnon sisäisen valvonnan ja

riskienhallinnan kuvaukset käydään läpi riskienhallinnan koordinaatioryhmässä vuoden 2018 aikana.

3.1 Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen hallintokunnissa

Vuoden 2016 talousarviossa sitovia toiminnallisia tavoitteita oli asetettu yhteensä 82, joista 73 eli 89 prosenttia toteutui. Kaikkien tavoitteiden toteutuminen voitiin todentaa. Tarkastusvirasto on laatinut erilliset tavoitearviointimuistiot kustakin virastosta ja liikelaitoksesta. Joitakin sitovia toiminnallisia tavoitteita ja niiden toteutumista osoittavia mittareita on tarpeen täsmentää.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali- ja terveystieteiden sekä varhaiskasvatustieteiden tulee

- *kuvata sitovien tavoitteidensa toteutumista osoittava mittari talousarviossa silloin, kun tavoitetta on tarpeen täsmentää.*

kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen toimialalla tulee

- *sitovia tavoitteita asetettaessa ottaa huomioon sekä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n että asuntotuotantotoimiston roolit vuokra-asuntojen peruskorjauksissa.*

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa (24.10.2017), että toimiala määrittelee sitovat tavoitteet toimialan talousarvioehdotuksessa ja kuvaa sitovien tavoitteidensa toteutumista osoittavat mittarit talousarviossa silloin, kun tavoitetta on tarpeen täsmentää. Lisäksi sitovien tavoitteiden mittareiden määrittelyssä huomioidaan entistä tarkemmin mittareiden mitattavuus ja dokumentointi.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa (24.10.2017), että sitovien tavoitteiden laadinta on yhdenmukaistettu. Vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa toimialalla on kaksi sitovaa tavoitetta, joille on asetettu konkreettiset mittarit.

Kaupunginkanslia toteaa (10.11.2017), että asuntotuotantopalvelun tehtävänä on toteuttaa Helsingin kaupungin asunnot Oy:n siltä tilaamat peruskorjaukset. Vuoden 2018 talousarviossa vuokra-asuntojen peruskorjaukset eivät enää ole sitovana tavoitteena.

3.3 Dokumentoinnin puutteet

Kaupungin tilinpäätösohjeen mukaan kunkin viraston ja liikelaitoksen on toimitettava sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumatietojen dokumentoinnin kuvaus ja mahdollinen seurantaraportti tai laskelma osana tilinpäätösaineistoa taloushallintopalvelun ylläpitämään tilinpäätöstyötilaan.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

Taloushallintopalvelu-liikelaitoksen tulee

- *varmistaa, että tilinpäätöstyötilaan toimitetaan sitovien toiminnallisten tavoitteiden dokumentointikuvaus ja siihen liittyvät tiedot tilinpäätösohjeen mukaisesti.*

Taloushallintopalvelu-liikelaitos toteaa (20.10.2017), että sitovien toiminnallisten tavoitteiden raportoinnin seuranta tapahtuu Taloushallintopalvelun ja kaupunginkanslian yhteistyönä. Sitovien tavoitteiden dokumentointikuvaus ja sen laadinta on ohjeistettu hyvinkin tarkasti tilinpäätösohjeessa, joten pääpainon tulee jatkossa olla ohjeistuksen noudattamisen valvonnassa sekä havaittujen dokumentoinnin puutteiden korjaamisessa.

Edellisen tilinpäätöksen sitovien toiminnallisten tavoitteiden dokumentoinnin puutteet käydään läpi Taloushallintopalvelu-liikelaitoksen ja kaupunginkanslian kesken. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden dokumentointi tullaan nostamaan erikseen esille 2017 tilinpäätösinfossa.

5.1 Strategiaohjelman 2013-2016 toteuttaminen

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko kaupungin strategiaohjelmaa 2013–2016 ja sen seurantaa toteutettu tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arviointikertomuksen mukaan seuranta on ollut puutteellista ja kokonaiskuvan saaminen toimenpiteiden toteutumisesta, ja siitä, miten hyvin strategiaohjelman toteuttamisessa on onnistuttu, on hyvin vaikeaa. Tavoitteita ja toimenpiteitä on liikaa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginhallituksen tulee

- *kehittää valtuustolle valmisteltavan strategiaehdotuksen sisältöä siten, että asetetut tavoitteet on määritelty riittävän*

täsmällisesti, niiden toteutumista voidaan mitata ja niistä voidaan johtaa käytännön toimenpiteitä toimialatasolla.

- *kehittää strategian toteutumisen raportointia, jotta valtuusto voi sen pohjalta seurata strategian toteutumista.*

kaupunginkanslian tulee

- *ohjata toimialoja siten, että talousarviossa esitetyt toimenpiteet ja tavoitteet kytketään aiempaa selkeämmin strategian tavoitteisiin.*

Kaupunginkanslia toteaa (7.11.2017), että kaupunginvaltuusto hyväksyi 27.09.2017 kaupunkistrategian 2017-2021. Strategian toimeenpanopäätöksessä 13.10.2017 kaupunginhallitus kehotti kaupunginkansliaa, yhteistyössä toimialojen kanssa, valmistelemaan ehdotus kaupunkistrategian mittareiden ja indikaattoreiden kokonaisuudesta niin, että ehdotusta voidaan käsitellä kaupungin toimielimissä helmikuusta 2018 alkaen. Arviointikertomuksessa todettu otetaan huomioon ehdotusta laadittaessa.

Kaupunginhallitus kehotti strategian toimeenpanopäätöksessä lautakuntia ja johtokuntia, toimialoja, virastoja ja liikelaitoksia sekä tytäryhteisöjä ottamaan kaupunkistrategian lähtökohdaksi valmisteltaessa vuoden 2018 toimintasuunnitelmia ja tulosbudjetteja sekä valtuustokauden myöhempiä talousarvioita ja -suunnitelmia.

Talousarvioehdotus vuodelle 2018 on valmisteltu yhdessä toimialojen kanssa, ja toimialalautakuntien elokuun lopussa jättämiin talousarvioehdotuksiin perustuen elo-, syyskuun 2017 aikana. Koska kaupunkistrategian sisältö muotoutui vasta syyskuun 2017 aikana, ei toimialalautakuntien talousarvioehdotuksiin ole voinut sisältyä kaupunkistrategian painotukset täysimääräisesti.

Kaupunkistrategian mittaroinnista ja käytännön mitattavista tavoitteista päätetään alkuvuodesta 2018. Kaupunginkanslia tulee varmistamaan, yhdessä toimialojen kanssa, että talousarviossa 2019 esitettävät tavoitteet ja toimenpiteet kytkeytyvät uuden syyskuussa 2017 hyväksytyyn strategian tavoitteisiin sekä kaupunkistrategian mittaroinnin yhteydessä määriteltäviin käytännön seurattaviin mittareihin.

5.2 Strategiaohjelman ja ympäristöpolitiikan energiatehokkuustavoitteiden toteuttaminen

Arvioinnin pääkysymyksinä olivat, onko kaupungin strategiaohjelmaan 2013–2016 sisältyviä energiatehokkuuteen liittyviä toimenpiteitä toteutettu ja onko energiatehokkuus kehittynyt tavoiteltuun suuntaan.

Energiatehokkuuteen liittyviä toimenpiteitä on toteutettu monin eri tavoin. Kaupunki on vähentänyt omaa energiankulutustaan ja energiatehokkuus on kehittynyt tavoiteltuun suuntaan. Kaupungin oman toiminnan energiankulutus on kuitenkin vain vajaat 12 prosenttia koko kaupunkialueen energiankulutuksesta. Kokemukset kaavallisesta ohjauksesta rakennusten energiatehokkuuteen liittyen ovat vähäisiä ja niissä on vielä kehitettävää.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunkisuunnitteluviraston tulee

- *nykyistä enemmän ohjata kaavoituksella kaupunkirakenteen ja rakennusten energiatehokkuuden parantamista.*

rakennusviraston tulee

- *yhteistyössä ympäristökeskuksen kanssa kehittää tarkempaa seurantaa kaupunkirakenteen energiankulutukselle, jotta löydetään merkittävimmät energiansäästökohteet.*

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa (23.10.2017), että tehokkainta ilmastoviisautta on täydennysrakentaminen ja kaupungin tiivistäminen joukkoliikenteen ulottuville. Yleiskaavaratkaisulla on luotu kaupunkirakenne, joka on energiatehokas. Nykyisen kaupunkirakenteen tiivistäminen erityisesti joukkoliikennekäytävien varsilla edistää välillisesti myös olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantamista tuomalla lisää rakennusoikeutta ja sitä kautta nykyistä realistisempia taloudellisia edellytyksiä alueellisten energiasaneerauksien tekemiseen. Asemakaavoissa on vaikutettu energiatehokkuuteen tiivistämällä kaupunkirakennetta ja vähentämällä liikkumisen tarvetta.

Ympäristö- ja ilmastoviisaiden ratkaisujen integrointi suunnitteluun koskee monia asemakaavahankkeita. Tavoitteen edistämiseksi on vuonna 2016 valmisteltu lautakunnan käsiteltäväksi mm. seuraavat asemakaavat: Pikku Huopalahden pohjoisosa, Herttoniemen Työnjohtajankadun korttelit, Kannelmäen ostoskeskus,

Herttoniemen Puusepänkadun korttelit, Keski-Pasilan Ratapihakorttelit, Koskelan sairaalan alue, Fallkullan kiilan alue, Kalasataman Verkkosaaren pohjoisosa, Kuninkaantammen Lammenranta, Sörnäisten Työpajanpiha, Maunulan Pirjontien ja Pirkkolantien ympäristö, Laajasalon kauppakeskuksen alue, Kruunuvuori, Munkkiniemen Lapinmäentie ja Länsi-Pasilan Pöllölaakso, Kontulan Lirokujan alue, Kontulan Keinutie - Kaarenjalka sekä Vartiosaaren osayleiskaava.

Helsinkiin kaavoitetaan kehityksen vetureiksi alueita, joissa laatuvaatimukset hiilipäästöjen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi ovat keskitasoa korkeammat ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen keinot näyttävästi käytössä. Näitä alueita ovat Kalasatama, Pohjois-Pasila, Kuninkaantammi, Länsisatama, Karhunkaatajan alue, Vartiosaari ja Vuosaaren keskusta.

Kaupunkiympäristötoimialan rakennetun omaisuuden hallinnan palvelussa on valmisteltu vuoden 2017 alusta lähtien uuden energiankulutuksen seurantajärjestelmän kilpailutusta. Kilpailutus käynnistyy marraskuussa. Kilpailutettavana oleva järjestelmä tarjoaa 90-luvulta lähtien käytössä ollutta järjestelmää paremmin pääsyn kaikkien kaupungin suorassa omistuksessa olevien palvelukiinteistöjen lähes reaaliaikaisiin energiankulutustietoihin. Järjestelmässä tarkasteluita voi tehdä kiinteistökohtaisesti tai erilaisin ryhmittelyin haluamallaan aikajaksolla. Uuden järjestelmän tavoitteena on myös tarjota aikaisempaa parempi mahdollisuus rakennusten energiatehokkuuden arvioimiseen. Järjestelmään rakennetaan rajapintoja, joiden kautta kulutustietoja voidaan yhdistää rakennusten muuhun toiminnalliseen tietoon ja joiden kautta tietoja voidaan kaupungin tavoitteiden mukaisesti avata palveluntuottajien ja yleisön käyttöön. Aikaisemmassa järjestelmässä energiankulutustietoon voitiin yhdistää vain muuttumatonta tietoa, kuten rakennusvuosi, käyttäjähallintokunta, pinta-ala- ja tilavuustiedot.

Ympäristöpalveluilla käynnissä olevan koko kaupunkialueen rakennuskannan valmistumisvuosiin perustuvan laskennallisen energiansäästöpotentiaalin täydentämiseksi rakennetun omaisuuden hallinta on mukana käynnistämässä yhteistyötä, jolla pyritään kehittämään menettelytapoja kaupunkirakenteen todellisen energiankulutuksen seuraamiselle ja merkittävimpien energiansäästökohteiden tunnistamiselle. Helenillä on tässä yhteistyössä välttämätön rooli, koska Helen kaupungin kaukolämpö- ja sähköverkkojen omistajana voi ainoana toimijana

toimittaa kaupunkirakennetta koskevaa energiankulutustietoa kaupungin käyttöön.

Kaupunginkanslia toteaa (7.11.2017), että energiatehokkuuden parantaminen ja energiakulutuksen vähentäminen ovat keskeisiä keinoja päästöjen vähentämisessä. Kaupunginhallitus kehotti 13.10.2017 kaupunkistrategia 2017–2021 toimeenpanosta päättäessään kansliapäällikköä asettamaan työryhmän valmistelemaan toimenpideohjelma päästövähennysten toteuttamisesta. Kansliapäällikkö asetti työryhmän 7.11.2017 ja sen määräaika on 28.2.2018.

5.3 Avoimen datan julkaiseminen ja hyödyntäminen

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko strategiaohjelman ja tietotekniikkaohjelman toimenpiteistä liittyen avoimen datan julkaisemiseen ollut hyötyä kaupungin ja kaupunkiyhteisön kehittämisessä.

Dataa on avattu tavoitteiden mukaisesti, mutta saatuja hyötyjä on vaikea osoittaa, eikä niistä ole saatavilla kattavia tietoja. Tutkimustietoa tai arviointimallia avoimen datan hyödyistä ja vaikuttavuudesta ei ole.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

tietokeskuksen tulee

- *kehittää avoimen datan julkaisemisen seurantaan uusia mittareita, jotka paremmin kuvaavat toiminnan onnistumista ja hyötyjä.*

kaupunginkanslian tulee

- *yhdessä tietokeskuksen kanssa seurata ja raportoida tarkemmin avoimen datan julkaisusta syntyneitä kustannuksia.*

Kaupunginkanslia toteaa (10.11.2017), että mittaamisen kehitystyötä seurataan aktiivisesti ja mikäli avoimen datan hyötyjen arviointiin sopiva malli löytyy, sen testaamiseen varaudutaan. Tiedon avaamisen painopiste siirtyy yhä vahvemmin avoimiin rajapintoihin, jolloin erillisiä julkaisukustannuksia ei synny. Mikäli avoimen datan julkaisussa turvaudutaan ratkaisuihin, joissa syntyvät kustannukset ovat eriteltävissä, varaudutaan niiden seuraamiseen tarvittaessa.

5.4 Tilinpäätösraportoinnin antama kuva tuloksellisuudesta

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, antaako kaupungin tilinpäätös tietoa toiminnan tuloksellisuudesta monipuolisesti ja kattavasti.

Arviointikertomuksen mukaan tilinpäätös on säädösten mukainen, mutta se kuvaa tuloksellisuutta vain rajatusti.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- *kehittää tilinpäätösraportointia uuden organisaatorakenteen mukaisesti siten, että tilinpäätös kuvaa paremmin toimialan tuloksellisuutta ja tilivelvollisuuden toteutumista. Käytännössä tämä tulee ottaa huomioon jo talousarviota laadittaessa.*
- *kehittää tilinpäätösraportointia siten, että tuloksellisuustietoja esitetään yhdenmukaisemmin ja kattavammin.*

Kaupunginkanslia toteaa (10.11.2017), että toiminnan tuloksellisuuden raportoinnin näkökulmaa tullaan korostamaan joulukuussa 2017 annettavissa tilinpäätösohjeissa.

5.5 Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n omistajaohjaus

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko Helsingin kaupungin tytäryhtiöiden Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n omistajaohjausta toteutettu tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arviointikertomuksen mukaan omistajaohjaus on ollut tarkoituksenmukaista, mutta yhtiöiden omistamisen tarkoitusta ei ole määritely.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- *ottaa kaupunkistrategian valmistelussa huomioon kuntalain edellyttämät omistajapolitiikan linjaukset.*
- *valmistella Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n yhtiöjärjestyksen tarkistaminen ottaen huomioon, ettei voiton tuottaminen ole yhtiöiden ainoa tavoite.*
- *konserniohjeen päivittämisen yhteydessä saattaa päätöksentekijöiden tietoon kaupungin ja yhtiöiden kokemukset ohjeesta koskien toimitusjohtajan palkkaamista, erottamista ja palvelussuhteen ehtoja.*

- *ottaa esteellisyssäädöksen tiukentuminen huomioon hallituksen jäsenten nimittämisen valmistelussa ja konserniohjeen päivittämisessä.*

Kaupunginkanslia toteaa (2.11.2017), että kuntalain (410/2015) 37 §:n mukaan kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon omistajapolitiikka. Kaupungin omistajapolitiikan lähtökohtia ja linjauksia on käsitelty kaupunginvaltuuston 17.5.2017, § 241 hyväksymässä konserniohjeessa.

Konserniohjeen mukaisesti kaupunginhallituksen päätettäväksi valmistellaan tytäryhteisökohtaiset omistajapoliittiset linjaukset eli omistajastrategiat, joissa otetaan kantaa muun muassa yhteisöjen omistamisen perusteeseen ja tarkoitukseen sekä tytäryhteisöjen mahdollisiin erityistehtäviin.

Tytäryhteisökohtaisten omistajastrategioiden perusteella voidaan arvioida kunkin tytäryhteisön osalta mahdollista tarvetta yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä määritellyn toimialan/tarkoituksen täsmentämiseksi.

Joka tapauksessa valmisteltavana on prosessi, jonka avulla voidaan hallitusti tehdä tytäryhteisöjen yhtiöjärjestyksiin ja sääntöihin tarvittavat voimassa olevaan konserniohjeeseen perustuvat muutokset. Tarkastelu koskee erityisesti hallituksen toimikauden pituutta sekä hallituksen jäsenten lukumäärää koskevia yhtiöjärjestys- ja sääntömääräyksiä.

5.6 Suurien liikenneinvestointien ja tontinluovutuksen koordinaatio

Arvioinnin tavoitteena oli selvittää, toimiiko tontinluovutuksen ja suurien liikenneinvestointien koordinaatio tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että tonttien arvonnousu kanavoituu kaupungin maanmyyntituloiksi.

Tontinluovutuksen menettelyt olivat arvioinnin perusteella tarkoituksenmukaisia ja koordinaatio on ollut riittävää tontinluovutusten valmisteluvaiheessa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian ja kaupunkisuunnitteluviraston tulee

- *saattaa loppuun liikennehankkeiden käsittelyohjeen valmistelu organisaatiouudistuksen jälkeen siten, että*

ohjeessa huomioidaan myös hankkeiden vaikutukset maan arvon nousuun.

kiinteistöviraston ja kaupunginkanslian tulee

- raportoida tontinluovutuksen tavoitteista ja niiden saavuttamisesta johdonmukaisesti AM-ohjelman seurannassa.*

Kaupunkiympäristön toimiala (23.10.2017) ja kaupunginkanslia (1.11.2017) toteavat, että liikennehankkeiden käsittelyohjeen prosessikaaviokuvat ovat valmistuneet ja käsitelty kaupunginkanslia vetämässä liikennehankkeiden yhteistyöryhmässä 11.10.2017. Organisaatiouudistuksen mukainen päivitystyö raportin osalta on vielä kesken ja sitä edistetään kanslian johdolla syksyn aikana. Aihe on myös liikennehankkeiden yhteistyöryhmän 30.11.2017 kokouksen asialistalla.

AM-ohjelman seurannasta ja sitä koskevien asioiden valmistelusta vastaa kaupunginkanslian strategiat ja kehitys -yksikkö. AM-ohjelman seurantatietojen systematisointityö on aloitettu ja se tehdään strategiat ja kehitys -yksikön sekä maaomaisuuden kehittäminen ja tontit -palvelun yhteistyönä. Työn kuluessa käydään läpi ja yhtenäistetään raportoinnissa käytetty termistö ja tietolähteet. Työ tehdään 2017 aikana.

5.7 Ensihoitoketjun toimivuus ja tuloksellisuus

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, tuotetaanko ensihoitopalvelut terveydenhuoltolain mukaisesti tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että ensihoitopalvelut on toteutettu tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti kuten terveydenhuoltolaki edellyttää, joskin kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon puutteet kuormittavat ensihoitoa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

pelastuslaitoksen ja sosiaali- ja terveystieteiden viraston tulee

- ensihoitoprosessin kehittämiseksi täydentää päivystystyöryhmää ja potilasohjaustyöryhmää sosiaali- ja terveydenhuollon ikääntyneiden kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon lääkäripalvelujen, ympärivuorokautisten hoitolaitosten sekä psykiatria- ja päihdepalvelujen asumispalveluista vastaavilla henkilöillä.*

sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus

- *lyhentää päivystyssairaaloiden päivystyspotilaiden luovutusaikoja ja parantaa siirtokuljetusten sujuvuutta.*

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa (24.10.2017), että vuoden 2017 alusta siirtokuljetuksista vastaa HYKS-akuutti, jolloin kaikkien siirtokuljetusten koordinointi on yhden toimijan vastuulla. Ensihoidon tuoman potilaan luovutusprosessia on sujuvoitettu ja tavoitteena on siirtyä HYKS-alueen kaikissa päivystävissä sairaaloissa ns. streamingin käyttöön, eli ensihoidon kanssa yhdenmukaistetaan hoidon tarpeen kiireellisyysarviota ja ensihoito vie asiakkaan suoraan vapaalle vuodepaikalle päivystyspoliklinikalla. Ensihoidon kanssa pidetään säännöllisiä yhteistyökokouksia, joissa myös Kaupunginsairaala on mukana.

Viranomaisyhteistyökokouksia on järjestetty säännöllisesti kahdesti vuodessa. Yli puolella kotihoidon hoitoa saavista asiakkaista on epävakaata terveydentilaa ja vähintään joka kolmas kotihoitoa saava asiakas käyttää päivystyspoliklinikan tai sairaalan palveluja kolmen kuukauden ajanjaksona. Ikäihmisten päivystyksellisten hoidon tarpeiden vastaamiseen on perustettu PÄTIJÄ (Päivystykselliset tilanteet) -hanke. Hankkeen tarkoitus on löytää ratkaisuja hoitoketjun toimivuuteen ikäihmisten päivystyksellisiä prosesseja parantamalla, niin että vuoden 2018 aikana sujuvammalla prosessilla ovat käytössä. Perustettavan ikäihmisten asiakasohjausyksikön (HELppiSeniori) toiminnan toivotaan myös osaltaan sujuvoittavan asiakkaan polkua.

Pelastuslaitos toteaa (6.10.2017), että päivystyksellisten prosessien parantamiseen tähtäävä PÄTIJÄ-hanke on käynnistynyt ja järjestänyt työpajan 26.9.2017.

5.8 Asunto- ja maankäyttöpolitiikka hyvinvoinnin edistämiseksi

Pääkaupunkiseudun ulkoiset tarkastustoimet toteuttivat yhteisarvioinnin asunto- ja maankäyttöpolitiikan roolista. Arvioinnin pääkysymyksenä oli, ovatko pääkaupunkiseudun (PKS) kaupungit toteuttaneet seudun yhteisten suunnitelmien sekä omien strategioidensa mukaista hyvinvointia edistävää asunto- ja maankäyttöpolitiikkaa.

Arvioinnin mukaan Helsinki on toteuttanut seudun yhteisten suunnitelmien sekä omien strategioidensa mukaista hyvinvointia edistävää asunto- ja maankäyttöpolitiikkaa. Asetetut tavoitteet ovat

toteutuneet vain osittain, ja niiden toteutumisen seuranta hyvinvoinnin näkökulmasta on hankalaa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkansliassa ja kaupunkisuunnitteluvirastossa tulee

- *selvittää, miten maankäyttöä ja asumista koskevien hyvinvointitavoitteiden toteutumista voidaan seurata.*

Kaupunginkanslia toteaa (10.11.2017), että kaupungin uusi strategia sisältää linjauksia hyvinvoinnin edistämiseen myös maankäytön ja asumisen osalta. Kaupunkistrategian seurantaan kytketään tavoitteiden arvioimiseksi laaja mittarointikonaisuus, joka tulee huomioimaan myös maankäytön ja asumisen hyvinvointitavoitteiden seurannan.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa (23.10.2017), että Helsingin uuden yleiskaavan sekä valmisteilla olevan yleiskaavan toteuttamisohjelman yhtenä lähtökohtana on kaupungin tasapuolinen kehittäminen. Yleiskaavan varannon sekä toteuttamisohjelman seurantaa tullaan kehittämään.

Maankäytön yleissuunnittelussa on aloitettu kehittämään maankäytön sosiaalisten vaikutusten arviointikäytäntöjä. Tähän kuuluu myös sosiaalista rakennetta ja eriarvoistumista kuvaavien keskeisten lähtötietojen kokoaminen. Samalla kootut tiedot muodostavat käsitystä alueiden muutoksesta ja kehityksestä. Yleissuunnittelupalvelu osallistuu myös Kaupunkitieto ja tutkimus - yksikön toteuttamaan Myllypuron seuranta –projektiin, jolla pyritään kehittämään kaupungin tekemien toimenpiteiden seurantaa. Osana seudullista MAL2019 –työtä on kehitteillä sosiaalisen segregaaation mittari.

Maankäyttö- ja liikenneratkaisujen vaikutukset ilmenevät pitkällä aikavälillä eikä muutosten seuranta ole helppoa. On myös osin mahdotonta erottaa, mitkä hyvinvointia kuvaavat muutokset ovat seurausta maankäytön ratkaisusta ja mitkä jostain muusta tekijästä.

5.9 Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko kaupunki toteuttanut sukupuolten välisen tasa-arvosuunnitelman toimenpiteitä lasten ja nuorten palveluissa.

Arviointikertomuksen mukaan kaupunki on toteuttanut sukupuolten välisen tasa-arvosuunnitelman toimenpiteitä lasten ja nuorten palveluissa erityisesti varhaiskasvatustoimessa, opetustoimessa ja elinkeino-osaston nuorisotakuun piiriin kuuluvissa palveluissa sekä nuorisotoimessa, mutta ei liikuntatoimessa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

varhaiskasvatusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen tulee

- *jatkaa toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaatian vähentämiseksi palveluissa.*

opetusviraston ja kaupunginkanslian tulee

- *jatkaa toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaatian vähentämiseksi palveluissa, joissa ohjataan nuoria koulutukseen ja työelämään.*

liikuntaviraston tulee

- *ottaa sukupuolten tasa-arvotyö ja yhdenvertaisuus aiempaa näkyvämmäksi osaksi toiminnan tavoitteita uudistetun liikuntalain, sukupuolten tasa-arvosta annetun lain ja yhdenvertaisuuslain mukaisesti.*
- *suunnitella toimenpiteitä sille, miten sukupuolten tasa-arvo otetaan huomioon päätösten ennakkovaikutusten arvioinnissa suunniteltaessa investointeja ja hankintoja sekä kohdennettaessa avustuksia.*

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa (24.10.2017), että varhaiskasvatuslautakunnassa 16.5.2017 hyväksytty varhaiskasvatuksen suunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2017. Sunnitelmassa todetaan, että lapsella tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön riippuvista syistä huolimatta. Sunnitelmassa viitataan myös varhaiskasvatuslaissa asetettuihin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin, jotka korostavat lapsen oikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa. Toiminnan varmistetaan perustuvan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteille.

Yksiköt konkretisoivat vuosittain toimintasuunnitelmansa varhaiskasvatussuunnitelman perusteella. Vuodelle 2017-2018 yksiköiden toimintasuunnitelmapohjaan on lisätty kohta osallisuudelle, yhdenvertaisuudelle ja tasa-arvolle. Yksiköt täydentävät suunnitelmaan omat vuosittaiset painotuksensa. Varhaiskasvatussuunnitelma on otettu vasta käyttöön ja toimintasuunnitelma on laadittu nykyisen pohja mukaisesti ensimmäistä kertaa. Toimintasuunnitelman vahvistavat

varhaiskasvatuksen aluepäälliköt ja sitä arvioidaan vuoden 2018 aikana.

Aiemmin esiteltyjä toimenpiteitä on jatkettu. Tasa-arvon edistäminen ja segregaaation lieventäminen koulutuksessa ja työelämässä –kehittämishankkeessa on mukana neljä peruskoulua.

Peruskoulun päättävälle nuorille järjestettiin syyskuussa alueelliset Next Level –tapahtumat, johon osallistui noin 1 700 nuorta. Tavoitteena oli aktivoida yhdeksäsluokkalaisia pohtimaan peruskoulun jälkeisiä jatkosuunnitelmia sekä tarjota tukea kouluissa tehtävään ohjaustyöhön. Yksi keskeisistä teemoista oli tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Tapahtumassa oli esim. arvaa ammatti -kisa, jossa pyrittiin hälventämään eri ammatteihin liittyviä stereotyyppioita. Teema huomioitiin myös videoissa, joita tapahtumaa varten tehtiin.

Koulut ja oppilaitokset tekivät vuonna 2016 uudet toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Asia on nostettu esiin myös yhteishakumarkkinoinnissa ja erilaisten oppaiden kuvissa ja sisällöissä. Se on myös keskeisesti esillä, kun Helsingin opinto-ohjaajille järjestetään yhteisiä seminaareja.

Kaupunginkanslia toteaa (16.11.2017), että kaupunkistrategiaan 2017-2021 sisältyy, että sukupuolten tasa-arvo on läpäisevä periaate kaikessa kaupungin toiminnassa. Sen edistämiseksi käynnistetään tutkimuspohjainen hanke, jossa valituille palveluille toteutetaan sukupuolivaikutusten arviointi. Segregaation osalta kaupunkistrategiaan sisältyy, että Helsinki käynnistää laajan ja kokonaisvaltaisen hankkeen yhdessä kumppaneiden kanssa systeemisten ratkaisujen löytämiseksi nuorten syrjäytymishaasteeseen. Hankkeen valmistelu on aloitettu lokakuussa 2017 kanslian ja toimialojen yhteistyönä.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteaa (25.10.2017), että nuorisopalveluissa jatketaan aiemmin kuvattuja toimenpiteitä sukupuolen huomioimiseksi toiminnassa. Lisäksi sateenkaarevan nuorisotilan ja -toiminnan kehittämistä nuorten toimintakeskus Hapessa jatketaan ja huolehditaan sen resursseista yhteistyössä Heseta ry:n kanssa.

Liikuntapalvelut suunnittelee palveluja ja liikuntatiloja niin, että ne soveltuvat eri käyttäjäryhmille ja sukupuolille mahdollisimman hyvin ja tasapuolisesti. Liikuntapaikoilla on tehty esteettömyyskartoituksia ja esteettömyystiedot näkyvät Helsingin palvelukartalla.

Liikuntaviraston/liikuntapalvelujen vuonna 2016 tilaamassa ja FCG Oy:n toteuttamassa asiakaskyselyssä miesten ja naisten antamat yleisarvioit liikuntapalveluista eivät poikenneet toisistaan. Samana vuonna tehdyn tutkimuksen mukaan naisten osuus Helsingin liikuntamenoista oli 48 % ja miesten osuus 52 %. Tutkimuksessa mukana olleista seitsemästä kunnasta liikuntamenot jakautuivat tasaisemmin Helsingissä.

5.10 Kaupunkimarkkinointi ja matkailun kehittäminen

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko kaupungin strategiaohjelmaan sisältyvät kaupunkimarkkinointiin ja matkailun kehittämiseen liittyvät toimenpiteet toteutettu.

Arvioinnin mukaan toimenpiteet on pääosin toteutettu, mutta Merellisen Helsingin kehittämisvastuu on hajallaan. Tapahtumatukien myöntäminen ei ole läpinäkyvää.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- *määrittellä merellisen Helsingin kehittämisvastuut, aikataulu ja budjetti.*
- *saattaa Meri-Helsingin kehittämisohjelma luottamushenkilökäsittelyyn.*
- *yhtenäistää tapahtumien tukemiskäytännöt läpinäkyvämmiksi yhdessä liikuntaviraston kanssa.*

Kaupunginkanslia toteaa (15.11.2017), että kaupunginvaltuuston 27.09.2017 hyväksymän kaupunkistrategian 2017-2021 mukaan laaditaan merellinen strategia virkistysmahdollisuuksien edistämiseksi, matkailupalvelujen kehittämiseksi ja kaupungin yleisen vetovoiman vahvistamiseksi. Strategiassa haetaan keinoja mm. merellisten kohteiden saavutettavuuden parantamiseen, saariston palvelujen kehittämiseen ja merellisten tapahtumien edistämiseen. Kaupunginkanslian valmisteleva ehdotus merellisen strategian toimenpiteiden toteuttamisen työtavasta, organisoinnista sekä aikataulusta on käsitelty kaupungin johtoryhmässä ja toimenpiteet on käynnistetty.

Kaupunginkanslia toteaa (2.11.2017), että kaupunkimarkkinoinnissa on vahvistettu sisäisillä tehtäväjärjestelyillä tapahtumien henkilöstöresursointia. Yhteistyösopimusmallien yhtenäistämisen valmistelu on aloitettu yhdessä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa.

5.11 Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuus ja riittävyys

Arvioinnin pääkysymyksinä olivat, ovatko Helsingin mielenterveys- ja päihdepalvelujen avohoidon saatavuutta ja riittävyttä koskevat kaupungin strategiaohjelman 2013–2016 toimenpiteet toteutuneet, ja onko hoito toteutettu terveyskeskuksissa sekä psykiatria- ja päihdekeskuksissa tarkastuslautakunnan 2014 antamien suositusten mukaisesti.

Osa toimenpiteistä on toteutunut: palveluiden saatavuutta ja riittävyttä on parannettu monella tapaa, mutta osa toimenpiteistä on vielä kesken. Avopalvelujen saatavuus on parantunut, mutta asumispalveluihin on jonoa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- *valmistella sekä kiinteistövirastoa että sosiaali- ja terveysvirastoa ohjaava erityisryhmien asumista koskeva päätös, jossa määritellään tukiasumisen periaatteet, asumiseen tarvittavat tukipalvelut ja asuntojen hallinnan, vuokrauksen sekä rakennuttamisen vastuut.*

sosiaali- ja terveysviraston tulee

- *kehittää sosiaali- ja terveyspalveluja siten, että päihde- ja mielenterveysasiakkaat saavat asumisessaan siihen tarvittavan tuen.*

Kaupunginkanslia toteaa (10.11.2017), että kaupungin erityisryhmien asumisen koordinointia toimialojen välillä on edelleen kehitetty. Sote-uudistuksen myötä erityisryhmien asumiseen on tulossa muutoksia ja siten roolit ja vastuut tulevat määriteltäviksi uudessa toimintaympäristössä. Maakuntien tilakeskus Oy on pyytänyt kaupunkeja toimittamaan sosiaali- ja terveystoimen käytössä olevan kiinteistö- ja asuntokannan tiedot. Selvityksen aikana on läpikäyty kaupungin sisäisiä prosesseja ja vastuita.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa (24.10.2017), että psykiatrian päivystyksessä ja avohoidossa hoidettiin vuonna 2014 vajaat 21 500 eri potilasta. Vuonna 2016 hoidettuja potilaita oli 26 000 (+ 21 %). Hoitojaksot Auroran sairaalassa ovat vähentyneet 25 % vuosien 2014 ja 2016 välillä. Vuoden 2014 aikana 600 eri potilaalla oli kaksi tai useampia sairaalahoitajaksoja, ja vuoden 2016 aikana 400 potilaalla. Varsinaiset hoitojaksot (pl. jonotusjaksot palveluasumiseen) ovat nyt hivenen pidempiä: avohoidon

tehostumisen myötä sairaalahoidossa pystytään hoitamaan vaikeimmin oireilevat potilaat. Psykiatrian poliklinikoiden liikkuvat työryhmät on perustettu ja ne antavat palveluja aiempaa paremmin asumispalveluihin ja perustasolle. Potilaille ryhdytään tarjoamaan avohoitoa yhtenäisten, vuoden 2017 aikana uudistettujen hoitomallien mukaisesti. Sosiaalityötä koskevassa palvelurakennemuutoksessa aikuissosiaalityö integroidaan vuoden 2018 alusta alkaen vaiheittain mielenterveys- ja päihdepalveluihin erityisen tuen tarpeessa olevien asiakkaiden hoitamiseksi. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen yhtenäistä tietojärjestelmää ei edelleenkään ole.

Tarkastuslautakunta kiinnitti oikein huomionsa asumispalveluihin hoito- ja palvelujärjestelmän kokonaisuudessa. Sosiaali- ja terveystoimella on noin 4 000 asunnottomien asumispaikkaa (itsenäistä asumista, tukiasumista ja palveluasumista). Lisäksi mielenterveyskuntoutujien asumispaikkoja on noin 2 000. Mielenterveyskuntoutujien palveluasumispaikkojen puute pitkittää kuntoutuneiden psykiatristen potilaiden sairaalassaoloaika. Alkusuksystä 2017 sosiaali- ja terveystoimen asiakkaista lähes 200 jonotti mielenterveysasiakkaiden asumisyksikköön ja runsaat 500 asunnottomien yksikköön. Psykiatrisen sairaanhoidon paikkoja on muutettu asumiskuntoutuspaikoiksi ja asumiskuntoutuspaikkoja ja palveluasumispaikkoja on lisätty. Sairaala- ja laitoshoidon henkilöstöresursseja on siirretty liikkuvaan ja intensiiviseen avohoitoon, jolla voidaan ylläpitää potilaiden asumiskykyä ja ehkäistä häätöjä.

5.12 Kotihoidon riittävyys ikääntyneiden palvelutarpeeseen nähden

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, toteuttaako kaupunki ikääntyneiden palvelutarpeen arvioinnin ja palvelusuunnitelmien laadinnan riittävän usein siten, että kotihoidon palveluilla voidaan vastata kotona asuvan ikääntyneen kulloiseenkin palvelutarpeeseen.

Lakisääteinen palvelutarpeen arviointi ja säännöllisen kotihoidon asiakkaiden seuranta toteutuu hyvin, ja kotipalvelua saa joustavasti tarpeen mukaan. Palvelujen riittävyys tarpeisiin nähden ei kuitenkaan aina toteudu silloin, kun ikääntyneen kunto heikkenee nopeasti, mahdollisesti dramaattisestikin. Laatu on kiireen vuoksi heikentynyt.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali- ja terveystieteiden tulevat

- *tehostaa kuntoutus-, hoiva- ja sairaalapalveluissa SAS-prosessia (selvitys-arviointi-sijoitus) siten, että palveluasumispaikan saa siinä vaiheessa, kun asiakkaan kunto sitä edellyttää.*
- *varmistaa, että palveluasumista on tarjolla tarpeeseen nähden riittävästi.*
- *resursoida kotihoito siten, että samat hoitajat käyvät asiakkaan luona ja aikaa on riittävästi palvelusuunnitelman mukaisten tehtävien suorittamiseen. Työn suunnittelussa tulee hyödyntää itseohjautuvien tiimien kokeilujen tuloksia.*

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa (24.10.2017), että SAS -prosessia on kehitetty ja odotusajat ovat pysyneet lain sallimissa rajoissa. Kotona asumista tukevia palveluja on lisätty, esim. palvelukeskusten ja kotihoidon välisiä uusia toiminatamalleja on erilaisissa kokeiluissa useita. SAS -prosessissa ei aina saavuteta asiakasta tai omaisia tyydyttävää ratkaisua. Tavallisia palvelutalopaikkoja on muutettu muistisairaiden ryhmäasumispaikoiksi esim. Madetojan palvelutalossa, koska ryhmäasunnot vastaavat asukaskunnan tarpeita paremmin.

Kotihoidon suorituskyky on pysynyt hyvänä. Vertailtaessa säännöllisen kotihoidon asiakkaita ja kotihoidon suoritteita tammikuun - elokuun 2016 ja 2017 välillä, todetaan että säännöllisten asiakkaiden määrä on kasvanut 3 prosenttia (376 asiakasta). Hoitajien tekemät käynnit ovat vastaavana vertailuajankohtana kasvaneet 3,2 prosenttia. Tähän ei sisälly etäkäyntien määrä, joka on kasvanut 39 prosenttia vastaavana ajankohtana. Tämä tarkoittaa, että kotihoidon asiakas on saanut palvelua todennäköisesti yhtä paljon kuin edellisenäkin vuonna ja esim. SAS -päätöstä kotona odottavat voivat saada enemmän palvelua kotiin. Lisäksi on pystytty nostamaan hoidon intensiteetiltään korkeimpien asiakasryhmien määrää säännöllisen kotihoidon asiakaskunnassa (3,6 % vuonna 2016 ja 4,3 % vuonna 2017).

Kotona asuvien turvallisuutta on varmistettu erilaisin seurannoin ja muistisairaille on annettu käyttöön GPS -paikannin etenkin silloin, kun kotihoidon asiakas haluaa edelleen asua kotonaan muistisairaudesta huolimatta ja vielä siihen kykenee.

Kotihoidon toiminnanohjaukseen liittyvä optimaalisen työvuorosuunnittelun -ohjelman kilpailutus saadaan julkaistua

tammikuussa 2018. Ohjelman avulla on tarkoitus suunnitella työvuorot mahdollisimman optimaalisesti niin, että asiakkaiden hoidontarpeet ja omahoitajuudet huomioiden henkilökunnan työvuorojen suunnittelu taukoineen on mahdollisimman tarpeenmukaista. Kilpailutusprosessin pituudesta riippuen ohjelma olisi käytössä syksyllä 2018.

Syksyllä 2017 on aloitettu työvuorojen suunnittelu Vuosaaren Voima -hankkeen pohjalta muutamalla kotihoidon lähipalvelualueella. Lisäksi itseohjautuvan tiimin toimintamallilla toimivien lähipalvelualueiden määrä on kasvussa. Työyksiköt saavat itse valita, liittyvätkö ne uusiin työvuoro- tai itseohjautuvuuden järjestelmiin vai eivät.

5.13 Terveysasemapalvelujen saatavuus

Arvioinnin pääkysymyksinä olivat, ovatko Helsingin terveysasemia koskevat strategiaohjelman toimenpiteet toteutuneet ja toteutuvatko lakisääteiset hoitoon pääsyn kriteerit kaikilla Helsingin alueilla.

Arvioinnin perusteella Helsingin terveysasemia koskevat strategiaohjelman toimenpiteet ja lakisääteinen hoitoon pääsy ovat pääosin toteutuneet kaikilla Helsingin alueilla. Hoidon tarpeen arvioinnissa ja kiireettömään hoitoon pääsystä on eroja alueittain ja terveysasemittain.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus

- *parantaa hoitoon pääsyä erityisesti itäisen Helsingin terveysasemilla.*

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa (24.10.2017), että yhteyden saamisen viivästyminen terveysasemalle yli kolmeksi päiväksi on varmistettu tilastointivirheeksi. Jos ajanvaraus tehdään Pegasokseen ns. yhteydenottoikkunan kautta, päivämäärä ei tallennu tilastoihin oikein, vaan jää tyhjäksi, mikä aiheuttaa virheellisen tiedon. Tilastovirheet näyttävät liittyneen tilanteisiin, joissa ajanvarauksen tehnyt henkilö ei normaalisti hoida niitä eikä ole tiennyt toimintatavan olevan väärä. Esimiehet ovat ohjanneet työntekijöitä oikeaan toimintatapaan.

Hoitoon pääsy on parantunut edelleen kaikilla terveysasemilla, myös idässä. Lokakuussa T3 (kuinka monen päivän kuluttua on tarjolla kolmanneksi lähinnä oleva vapaa aika terveyskeskukseen)

oli koko kaupungissa 23 päivää vuonna 2015, 14 päivää vuonna 2016 ja 12 päivää vuonna 2017. Idän terveysasemilla se oli vastaavasti 29 päivää, 20 päivää ja 15 päivää. Syyskuussa 2017 idän terveysasemien T3 oli 11 päivää ja sama kuin kaikkien terveysasemien yhteinen, eli saatavuuserot alueiden välillä ovat tasoittuneet.

5.14 Tuloksellisuuden mittaaminen sosiaali- ja terveystaloudessa

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitataanko Helsingin sosiaali- ja terveystaloudessa keskeisten palvelujen tuloksellisuutta monipuolisesti kuntasektorin tuloksellisuusmittareiden mukaisesti.

Arviointikertomuksen mukaan keskeisten palvelujen tuloksellisuutta mitataan monipuolisesti kaikkien muiden ulottuvuuksien paitsi vaikuttavuuden osalta. Vaikuttavuuden mittaaminen on vasta käynnistymässä.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali- ja terveystalouden tulee

- *terveys- ja hyvinvointi-indikaattoreiden kirjaamista ja seurantaan varten laatia aikataulut, määrittellä resurssit ja sopia selkeä työnjako siten, ettei tehtävä vie kohtuuttomasti aikaa hoitotyöltä.*

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa (24.10.2017), että toimialan terveys- ja hyvinvointi-indikaattorit kuvaavat keskeisiä terveys- ja hyvinvointiongelmia. Indikaattorien ja indikaattoritiedon hyödyntämisen toteuttamiseksi on tehty terveyden- ja sosiaalihuollon kirjaamisohjeet. Ohjeet on julkaistu omalla sisäverkkosivulla. Kirjaamiskattavuudesta ja riskirajojen ylittymisestä raportoidaan johdon työpöydällä. Palvelukokonaisuuksien käytössä on indikaattoritiedon hyödyntämisohjeet ja hyödyntämissuunnitelmarunko. Jokainen palvelukokonaisuus laatii rungon avulla oman hyödyntämissuunnitelman 31.5.2018 mennessä. Palvelukokonaisuuksien hyödyntämissuunnitelmilla tuetaan toimialan strategisia tavoitteita; palvelujen uudistamista, asiakastyön tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

5.15 Perusopetuksen kouluverkon kehittäminen

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko peruskoulujen palveluverkkoprosesseja toteutettu kaupungin strategiaohjelman ja kaupunginhallituksen päättämien linjausten mukaisesti.

Arvioinnin perusteella kouluverkkoa on kehitetty tavoitteiden mukaisesti ja strategiaohjelman toimenpiteet ovat pääosin toteutuneet. Lapsivaikutusten arvioinnissa ja asukkaiden osallisuudessa on puutteita.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

opetusviraston tulee

- *tehdä palveluverkon muutosten lapsivaikutusten arviointi tapauskohtaisesti ja nykyistä perusteellisemmin.*
- *ottaa esityksissään lautakunnalle kantaa siihen, miten osallisten näkemykset ovat vaikuttaneet palveluverkon muutosesitykseen tai syyt siihen, miksi ne eivät ole vaikuttaneet.*
- *parantaa osallisuuden tosiasiallista toteutumista ottamalla alueen asukkaat jo alkuvaiheessa mukaan palveluverkkoprosessien valmisteluun.*
- *mahdollistaa riittäväällä viestinnällä palveluverkon kehittämisen kohteena olevan alueen päiväkotikäisten lasten vanhempien osallisuus.*

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa (24.10.2017), että peruskoulun rehtoreille järjestettiin syyskuussa koulutusta lapsivaikutusten arvioinnista. Kouluttajana toimi MLL:n lakimies.

5.16 Kulttuuristrategian hyvinvointitavoitteiden toteutuminen

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, ovatko kulttuuristrategian ”Hyvinvointia kulttuuripalveluista” –kokonaisuuden lasten ja nuorten kulttuuripalveluihin liittyvät toimenpide-ehdotukset sekä kaupungin strategiaohjelman ja kulttuuristrategian tavoitteet kulttuurin avustusjärjestelmien uudistamisesta ja kehittämisestä toteutuneet.

Arviointikertomuksen mukaan toimenpide-ehdotukset ovat pääosin toteutuneet. Lasten ja nuorten kulttuuripalveluja on lisätty ja avustusjärjestelmän uudistus on käynnistynyt.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

opetusviraston tulee

- *huolehtia siitä, etteivät julkisen liikenteen maksut ole esteenä lasten osallistumiselle kouluajalla kulttuuritapahtumiin.*
- *asettaa kouluille tilojen iltakäytön lisäämiseen liittyviä tavoitteita.*

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa (24.10.2017) antaneensa lausunnon aloitteesta, jossa esitetään HSL:lle, että koulupäivän aikana oppilasryhmillä olisi maksuton joukkoliikenteen käyttö.

Koulupäivän jälkeen koulun tiloja käyttävät eri toimijat, kun oppilaille järjestetään harrastus- ja kerhotoimintaa. Tätä toimintaa on pyritty lisäämään. Kerhomäärärahaa on voitu syksyllä 2017 myöntää koulun ulkopuolisille toimijoille, joka on jonkin verran lisännyt koulutilojen käyttöä.

Koulujen lukitusjärjestelmiä on uusittu määrärahojen puitteissa. Lukitusjärjestelmän uudistuksen jälkeen koulun tilat pystytään jakamaan erilaisiin osiin, jolloin tilojen käyttöä myös omavalvontana pystytään lisäämään.